

Організаційні основи залучення осіб до конфеднційного співробітництва

Співробітництво із співпрацюючим свідком має декілька етапів, які мають спільну мету - свідчення у суді проти особи, яка обвинувачується у вчиненні тяжкого (особливо тяжкого) злочину та є, як правило, керівником (організатором) або активним членом злочинної організації, банди або іншого злочинного угруповання тощо.

Зрозуміло, що співпрацюючий свідок - це, насамперед, особа, яка вчинила будь-який злочин, здебільшого не тяжкий. Зазвичай інформацію про те, що майбутній співпрацюючий свідок уже вчинив злочин, отримують від інформаторів. Наприклад, інформатор може повідомити, що майбутній співпрацюючий свідок переховує вдома зброю або наркотики. У такому разі кримінально-процесуальне затримання або обшук свідка здійснюється на підставі повідомлення інформатора (якщо воно є дійсно правдивим і обґрунтованим).

Якщо такого свідка затримано за підозрою у вчиненні якого-небудь злочину (у нього вилучена зброя, наркотики або інші предмети), йому роз'яснюють конституційні права, негативні кримінально-правові наслідки такого затримання та інформують про інші відомі факти або події (наприклад, результати поліцейського аудіо- чи відеозапису, прослуховування телефону тощо). Усі ці факти спрямовані на те, щоб пред'явити особі обвинувачення та реально продемонструвати їй те, що вона є злочинцем, про що буде доведено в суді. Цю особу буде покарано, що негативно позначиться на її подальшому житті, дітях, сім'ї, роботі, ідеалах тощо. У зв'язку з цим особі пропонують співробітничати з правоохоронними органами. Якщо правоохоронці домовилися з підозрюваним стосовно його співробітництва в якості співпрацюючого свідка (це відбувається в присутності адвоката затриманого), то після відповідної процедури підписання угоди, наступного разу зв'язок (зустріч) відбувається в іншому місці за попередньою домовленістю.

На другій і подальших зустрічах представники правоохоронних органів знову роз'яснюють майбутньому співпрацюючому свідку його конституційні права, запрошують адвоката та прокурора, оформляють домовленість про згоду бути співпрацюючим свідком, уточнюють відомі факти, важливі для слідства, а наприкінці зустрічі визначають дату прибуття співпрацюючого свідка до суду, засідання якого буде відбуватися, як правило, за «зачиненими дверима», де і заслухають показання.

Основною умовою поведінки співпрацюючого свідка в суді є розкаяння, визнання себе винним, дача правдивих свідчень проти інших осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів. Після цього суддя роз'яснює, що співпрацюючий свідок може отримати незначне покарання або повністю буде звільнений від покарання. Також не виключається можливість отримання співпрацюючим свідком винагороди.

До судового слухання кримінальної справи, в якій правоохоронні органи використовують співпрацюючого свідка, йому може бути надано сховище та

забезпечено особистий захист, якщо є реальна загроза життю та здоров'ю свідка та членам його сім'ї. Специфіка співпрацюючих свідків полягає в тому, що їх використовують з метою дачі свідчень у суді під час судового розгляду конкретної справи.

Існує два способи співробітництва зі співпрацюючим свідком:

1. Спосіб «5 К 1» - це співробітництво до винесення судом вироку щодо співпрацюючого свідка за вчинений ним злочин. Цьому передують такі етапи:

а) кримінально-процесуальне затримання майбутнього співпрацюючого свідка в якості підозрюваного;

б) пред'явлення йому обвинувачення у вчиненні злочину (як правило невеликої тяжкості) та бесіда з приводу участі у співробітництві в якості співпрацюючого свідка щодо справи, яка набагато важливіша порівняно зі справою цього обвинуваченого;

в) визнання майбутнім співпрацюючим свідком своєї вини та щире розкаяння щодо вчиненого злочину;

г) отримання згоди виступити в якості співпрацюючого свідка та дати необхідні показання, виступивши в суді в якості свідка обвинувачення [1].

Під час судового розгляду Спеціальна прокурорська комісія розглядає питання про те, наскільки важливі та правдиві для правосуддя показання співпрацюючого свідка в суді. На підставі прийнятого рішення від імені вищих службових осіб Міністерства юстиції США до суду надходить обґрунтований лист з рекомендацією зменшити строк засудження (пом'якшити покарання) або звільнити від відбування покарання співпрацюючого свідка. Існуюча судова практика прецедентів свідчить, що суд, як правило, завжди бере до уваги такі рекомендації та призначає покарання з урахуванням наданих рекомендацій.

2. Спосіб «Rule 35» («Правило 35») - це співробітництво після винесення судом вироку щодо співпрацюючого свідка за вчинений ним злочин. Цей спосіб має місце тоді, коли у правоохоронних органів є інформація про те, що засудженій особі відомі факти, які необхідні для розслідування. Такій особі пропонується співробітничати та виступити свідком у суді, а за це суддя (за рекомендацією Міністерства юстиції США) перегляне справу засудженого та значно зменшить строки покарання (в американському судочинстві були випадки, коли замість чотирьох довічних ув'язнень особі давали одне, або замість одного довічного позбавлення волі давали двадцять або менше років позбавлення волі тощо).

Список використаних джерел

1. Міжнародний досвід використання агентури правоохоронними органами держав Європи та США: Посібник / За заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. - К: Національна академія внутрішніх справ України, 2004. - 60 с.